

6. Постановление Всеукраинского Центрального Исполнительного Комитета от 1 мая 1924 г. "Положение об административных управлениях губернских и окружных исполнительных комитетов". – ЦДАВОВУУ, ф. 5, оп. 2, спр. 3, арк. 120-130
7. Приказ главного начальника рабоче-козьянской милиции УССР №37 от 22 сентября 1921 г. "О чистке милиции". – ЦДАВОВУУ, ф. 6, оп. 1, спр. 30, арк. 1.
8. Инструкция №72 від 14 березня 1928 р. "Про організацію, права й обов'язки інституту сільських виконавців" // Збірник наказів Р.-С. міліції УССР. – 1928. – №3053. – С. 70-73.
9. Постановление СНК УССР от 10 сентября 1932 г. "О реорганизации обществ содействия милиции" // СЗ УССР. – 1932. – №25. – С. 155.
10. Указ Президії Верховної Ради СРСР від 22 червня 1941 р. "Про военний стан" // Відомості Верховної Ради СРСР. – 1941. – №29

References:

1. Kasyanov V.V. Nechipurenko V.N. Sociology of Law. - Rostov n / d, 2001. - 324 p.
2. The decision of the Plenum of the Soviet of Workers' Deputies of the Odessas representatives of the army and navy, "On the establishment of a workers' militia, trade unions and regional councils." - The second half of March 1917 - TSDAVOVUU, f. 1299, op. 1, Ref. 94 ARC. 8.
3. VI Lenin Complete Works., T. 32. - P. 500
4. Resolution of the Presidium of the Yekaterinoslav Soviet of Workers 'and Soldiers' Deputies "On the establishment of the Soviet militia" // Voice soldier. - 1918. - №16.
5. From the history of Soviet Ukraine Militia / Ed. PP Mikhailenko. - K. : Kyiv factory set, 1965. - 399
6. Resolution of the All-Ukrainian Central Executive Committee on May 1, 1924 "Regulations on the administrative departments of provincial and district executive committees." - TSDAVOVUU, f. 5, op. 2, Ref. 3 ARC. 120-130
7. Order of superior workers' militia SSR №37 from September 22, 1921 "On cleaning the police." - TSDAVOVUU, f. 6, op. 1, Ref. 30 ARC. 1.
8. Instruction №72 from 14 March 1928 "On the organization, rights and duties of the institute of rural artists" // Collection orders R.-S. Police SSR. - 1928. - №3053. - P. 70-73.
9. Decision of SNK USSR on September 10, 1932 "On reorganization of the companies promoting police" // SZ the USSR. - 1932. - №25. - S. 155.
10. Decree of the Presidium of the Supreme Soviet on June 22, 1941 "On martial law" // Bulletin of the Supreme Soviet of the USSR. - 1941. - №29

Рецензент: доктор юридичних наук, професор Кінашук Л.Л.

УДК 342.5

Тодошак О.В.,

канд. юрид. наук., доцент,
декан Судово-адміністративного факультету,
Національний університет «Одеська юридична академія»;

Труш В.В.,

студентка, Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРАВОВА ПРИРОДА ПЕРЕГЛЯДУ РІШЕНЬ

АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ ВЕРХОВНИ СУДОМ УКРАЇНИ

Анотація: В статті проведено порівняльно-правовий аналіз основних функцій, принципів діяльності та завдань касаційного провадження та перегляду справ Верховним Судом України. Висвітлена проблема «повторної касації» в законодавстві України, визначена роль Верховного Суду в судовій системі України.

Ключові слова: адміністративне судочинство, Верховний Суд України, Вищий адміністративний суд України, касація, повторна касація, касаційне провадження.

Тодошак О.В.,

канд. юрид. наук., доцент,
декан Судово-адміністративного факультету,

Национальный университет «Одесская юридическая академия»;

Труш В.В.,

студентка, Национальный университет «Одесская юридическая академия»

ПРАВОВАЯ ПРИРОДА ПЕРЕСМОТРА РЕШЕНИЙ АДМИНИСТРАТИВНЫХ СУДОВ ВЕРХОВНЫМ СУДОМ УКРАИНЫ

Аннотация: В статье проведен сравнительно-правовой анализ основных функций, принципов деятельности и задач кассационного производства и пересмотра дел Верховным Судом Украины. Освещена проблема «повторной кассации» в законодательстве Украины, определена роль Верховного Суда в судебной системе Украины.

Ключевые слова: административное судопроизводство, Верховный Суд Украины, Высший административный суд Украины, кассация, повторная кассация, кассационное производство.

Todoschak O.,

candidate. Legal. sciences., associate professor,

Judicial and administrative dean of the faculty,

National University «Odessa Law Academy»;

Trush V.,

student, National University «Odessa Law Academy»

LEGAL NATURE ADMINISTRATIVE COURT REVIEW OF DECISIONS BY THE SUPREME COURT UKRAIN

Annotation. In the article the comparative legal analysis of the main features of the principles and objectives of any appeal and review cases by the Supreme Court of Ukraine. The problems of "re appeal" in the legislation of Ukraine defines the role of the Supreme Court in the judicial system of Ukraine.

View the cases by the Supreme Court of Ukraine, given its relative isolation and the presence of independent tasks can also be seen as a legal institution, created from a set of legal norms, incorporated in a separate chapter common subject of legal regulation. In the Ukraine Supreme Court reviewed decisions and rulings of courts only cassation, which entered into force, and the procedure has significant differences from the appeal.

The task of the Supreme Court of Ukraine in the implementation proceedings for review of decisions of high specialized courts coincide with problems that are solved Supreme Administrative Court of Ukraine, but its base expanded significantly, particularly set to appeal court decision on the grounds of non-compliance the judgment of the court of cassation set out in the decision of the Supreme Court Ukraine conclusion on the application of similar relationship of substantive law.

Jurisdiction, which saved the Supreme Court of Ukraine, relates to matters of exceptional character. Despite the fact that the Supreme Court remains the highest judicial body of general jurisdiction, its fundamental right to oversee the interpretation and application of the law courts of general jurisdiction. The only possibility the Supreme Court of Ukraine to intervene in the process of resolution of cases linked to the review of the high specialized court in case of differences between the application of substantive and procedural law in this decision and other decisions of the same court or other high specialized court, which proves the need to consider this type of proceedings as a special form of independent judicial review of administrative cases.

Keywords: administrative proceedings, the Supreme Court of Ukraine, the High Administrative Court of Ukraine, appeal, re-appeal, appeal.

Актуальність проблематики. З 2000 р. проблема неналежного справляння судочинства стала в Україні однією з найбільш актуальних проблем. Трансформація судової влади відповідно до політичних потреб, започаткована прийняттям 13 травня 2010 р. Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо недопущення зловживань правом на оскарження”, і досі триває, про що свідчить прийняття 12 лютого 2015 р. Закону України “Про забезпечення права на справедливий суд” [6]. Цим актом було внесено зміни, зокрема, у Кодекс адміністративного судочинства [2], Закон України “Про судоустрій і статус суддів” [7], та ін., спрямовані,

в основному на уточнення підстав та порядку подання заяв про перегляд судових рішень Верховним Судом України після їх оскарження у касаційній інстанції [1].

До 2010 року питання діяльності ВСУ з перегляду судових рішень, прийнятих вищими спеціалізованими судами були предметом гострої дискусії як на суто теоретичному рівні, так і щодо ефективності її практичної реалізації. Свою позицію з цього приводу висловив Конституційного Суду України у Рішенні від 11 березня 2010 р. у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів щодо офіційного тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження» [8].

Ступінь наукової розробки проблеми. Касаційне провадження в адміністративному судочинстві довгий час залишалося поза увагою фахівців у галузі адміністративного процесу, але за останні 5 років ця проблематика почала активно розроблятися, в тому числі на монографічному рівні. Так, процесуальні аспекти касації в адміністративному судочинстві, питання права на касаційне оскарження та його інституціоналізації розглядалися у працях І.О. Котович, М.М. Ульмер, Д.В. Ліпського. Водночас існує низка проблем, які пов'язані із визначенням правової природи діяльності ВСУ з перегляду рішень, прийнятих Вищим адміністративним судом, формування найбільш оптимальної моделі даного провадження з урахуванням його особливих завдань та ролі ВСУ.

Мета статті – розглянути сучасний стан правового регулювання діяльності ВСУ з перегляду судових рішень, прийнятих ВАСУ, визначити його специфіку та встановити оптимальну модель визначення співвідношення їх компетенції, спрямовану на унеможливлення повторного касаційного перегляду й неввіловання ролі ВАСУ як вищого спеціалізованого суду в система адміністративних судів.

Вклад матеріалу. Варто відзначити, що за ВСУ було закріплено повноваження касаційної інстанції відносно перегляду постанов та ухвал вищих спеціалізованих судів, яке в юридичній літературі інколи позначалося як «повторна» або «нова» касація [4]. «Двозначна» ситуація зумовила необхідність визначення офіційної позиції КСУ щодо питань: чи означає основний принцип судочинства, як «касаційне оскарження рішення суду» тільки одноразове оскарження; чи означає що статус ВСУ наділяє його повноваженнями здійснювати перегляд рішень Вищих спеціалізованих судів; чи означає їх статус те, що вони є кінцевою процесуальною касаційною інстанцією. Рішенням КСУ передбачено, що визначений в п. 8 ч. 3 ст. 125 Конституції України основний принцип судочинства «забезпечення касаційного оскарження рішення суду», в системному зв'язку з положеннями ч. 1 ст. 8, ст. 125 Конституції України, означає лише одноразове касаційне оскарження та перегляд рішень суду [8].

Поняття «повторна касація» вперше в українському законодавстві з'явилося у ст. 47 Закону України «Про судоустрій України» і вказує на виключне право ВСУ переглянути у випадках, передбачених законом, усі справи, розглянуті судами загальної юрисдикції у касаційному порядку. Тобто, повторна касація – це одна з форм перегляду судових рішень після розгляду справи в касаційному провадженні, вона була не є загальнообов'язковою стадією для перегляду судових рішень і допускалася лише за підстав, які безпосередньо вказані в процесуальному законі. Права суб'єктів звернення

зі скаргою у порядку повторної касації були такі ж самі, як і для стадії оскарження судових рішень у касаційному порядку.

В теорії адміністративно-процесуального права «касація» усталилася як багатогранне поняття: з одного боку, касація – це право особи на перегляд судового рішення [3], з іншого – вид звернення до суду про перегляд судового рішення [1]. Крім того, касація розглядається як форма судового контролю, як інститут адміністративного процесуального права [5]. Виходячи з функцій касації можна виділити такі її основні ознаки: касаційне провадження – правовий інститут, утворений з сукупності норм права, об'єднаних у окрему главу спільним предметом правового регулювання. Сутністю судового контролю цієї інституції полягає у тому, що контроль здійснюється не систематично, а одноразово під час розгляду касаційних скарг виключно щодо рішень судів першої та апеляційної інстанцій, які набрали законної сили.

Касаційний перегляд постанов і ухвал здійснюється судом касаційної інстанції, яким є ВАСУ – остання національна інстанція, до якої може бути оскаржена постанова або ухвала суду першої та апеляційної інстанції. Підставами касаційного оскарження є порушення судом норм матеріального чи процесуального права. Межі перевірки судових рішень обмежені касаційною скаргою, але при цьому суд касаційної інстанції може встановлювати порушення норм матеріального чи процесуального права, на які не було посилання в касаційній скарзі (ст. 220 КАС України).

Слід відзначити, що процес розгляду касаційних скарг завжди пов'язаний із тлумаченням правових норм, викладених у нормативно-правових актах, при цьому офіційне тлумачення здійснюється ВАСУ, і має загальнообов'язковий характер для адміністративних судів нижчих інстанцій. Таким чином, можна побачити, що завданням касаційного провадження є захист законних прав, інтересів, свобод фізичних і юридичних осіб, яке реалізується через забезпечення законності при розгляді і вирішенні адміністративних справ судами першої та апеляційної інстанції, зокрема, прийняття законної і обгрунтованої постанови, ухвали суду.

Отже, інститут касації – це елемент галузі адміністративного процесуального права, є сукупністю відносно відокремлених процесуальних норм, які регулюють суспільні відносини, пов'язані з розглядом і вирішенням касаційної скарги. Інститут касації в адміністративному судочинстві можна визначити як сукупність взаємопов'язаних правових норм і приписів, які встановлюють вимоги до процесуальних документів на стадії касаційного провадження, визначають зміст процесуальних дій, які здійснюються під час перегляду касаційної скарги [7].

Перегляд справ ВСУ, враховуючи свою відносну відокремленість і наявність самостійних завдань, також може бути розглянутий як правовий інститут, утворений з сукупності норм права, об'єднаних у окрему главу спільним предметом правового регулювання. У ВСУ переглядаються рішення і ухвали судів тільки касаційної інстанції, які набрали законної сили, а процедура має суттєві відмінності від касаційного провадження. Межі перевірки рішень судів касаційної інстанції обмежені скаргою, але при цьому ВСУ може встановлювати порушення норм права, на які не було посилання в скарзі (ст. 237 КАС України).

Відповідно до Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 р. завданням ВСУ при здійсненні провадження з перегляду рішень

вищих спеціалізованих судів збігаються із завданнями, які вирішуються ВАСУ, але його підстави суттєво розширені. Так, до підстав оскарження рішень ВАСУ у ВСУ додатково віднесено невідповідність судового рішення суду касаційної інстанції викладеному у постанові ВСУ висновку щодо застосування у подібних правовідносинах норм матеріального права [6].

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» фіксує акцент на ролі ВСУ у забезпеченні єдності судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом. КАС України конкретизує це завдання, встановивши, що висновок ВСУ щодо застосування норми права, викладений у його постанові, прийнятий за результатами розгляду справи з підстав, передбачених п. 1 і 2 ч. 1 ст. 237 КАС України, є обов'язковим для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права. Варто також врахувати, що висновок щодо застосування норм права, викладений у постанові ВСУ, має враховуватися іншими судами загальної юрисдикції при застосуванні таких норм права.

Юрисдикція, яку збережено за ВСУ, відноситься до питань виняткового характеру. Незважаючи на те, що ВСУ і надалі залишається найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції, його основне право здійснювати нагляд за тлумаченням та застосуванням закону судами загальної юрисдикції. Єдиною можливістю ВСУ втрутитися у процес вирішення справ пов'язана з переглядом рішення ВАСУ у випадку виявлення розбіжності між застосуванням норми матеріального і процесуального права в цьому рішенні та в інших рішеннях цього ж суду чи іншого вищого спеціалізованого суду.

Отже, здійснивши аналіз основних рис касації і перегляду справ ВСУ та змін внесених Законом України «Про забезпечення права на справедливий суд» можна з упевненістю сказати, що ВСУ не можна віднести до судів касаційної інстанції, його діяльність має принципово іншу правову природу. За ним закріплені питання виняткового характеру, щодо розбіжностей між застосуванням норми матеріального і процесуального права, здійснення нагляду за тлумаченням та застосуванням закону судами загальної юрисдикції. Тобто, узагальнення практики судів загальної юрисдикції, спрямування їх на однакове застосування законів України.

Список використаної літератури:

1. Гляшов Б.М. Повторна касація – виконання рішень Конституційного Суду України. [Електронний ресурс] / Б.М. Гляшов // Режим доступу: <http://splf.ua/uk/novyny/povtorna-kasaciya-vikonannya-rishennya-konstitutsijnogo-sudu-ukrayini>
2. Кодекс адміністративного судочинства : Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35-36, № 37. – Ст. 446.
3. Котович І.О. Касаційний перегляд судових рішень як інститут адміністративно-процесуального права України : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Котович І. О. – Київ, 2013. – 20 с.
4. Ліпський Д.В. Удосконалення касаційного оскарження в адміністративному судочинстві України / Д.В. Ліпський // Наше право. – 2014. – № 2. – С. 63-69. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nashp_2014_2_12.pdf
5. Оверчук С.В. Верховний Суд України в системі судів загальної юрисдикції // Законодавство України: проблеми та перспективи розвитку: Всеукр. наук.-практ. конф.: зб. наук. праць / Київський ун-т права НАН України. – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2011. – С. 59–61/

6. Про забезпечення права на справедливий суд : Закон України 12.02.2015 р. № 192-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 18, № 19-20. – Ст. 32.
7. Про судоустрій і статусе суддів : Закон України 07.07.2010 р. № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41-42, № 43, № 44-45. – Ст. 529.
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження», які містяться у ст.ст. 125, 129 Конституції України № 8-рп/2010 від 11.03.2010 р. // Офіційний вісник України. – 2010 р. – № 21. – Ст. 882
9. Ульмер М.М. Поняття та особливості касації в адміністративному судочинстві / М.М. Ульмер. Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні: матеріали всеукр. наук.-практичн. конференц. (Одеса, 26 листопада 2013 р.) тези доп. – Одеса, 2013. – С. 46-54.

References:

1. Ilyashov B.M. Re-appeal - implementation of decisions of the Constitutional Court of Ukraine. [Electronic resource] / B.M. Ilyashov // Access: <http://splf.ua/uk/novyny/povtorna-kasaciya-vikonannya-rishennya-konstituciynogo-sudu-ukrayini>
2. Code of Administrative Procedure: Law of Ukraine of 06.07.2005 p. № 2747-IV // Supreme Council of Ukraine. - 2005. - № 35-36, № 37. - Art. 446.
3. Kotovich I.A. Appellate review of judicial decisions as an institution of administrative procedural law of Ukraine: Author. Thesis. on competition sciences. degree candidate. Legal. Sciences specials. 12.00.07 "Administrative law and process; finance; information law" / Kotovich I.A. - Kyiv, 2013. - 20 p.
4. Lipsky D.V. Improvements in administrative appeal proceedings Ukraine / D.V. Lipsky // Our right. - 2014. - № 2. - P. 63-69. [Electronic resource]. - Access: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nashp_2014_2_12.pdf
5. Overchuk S.V. Supreme Court of Ukraine in the system of courts of general jurisdiction // Legislation Ukraine: problems and prospects: All-Ukrainian. scientific-practic. Conf. : Coll. Science. articles / Kyiv University of Law NAS of Ukraine. - K. : Izd -tu European University, 2011. - P. 59-61 /
6. On the right to a fair trial: Law of Ukraine 02.12.2015 g. № 192-VIII // Supreme Council. - 2015. - № 18, № 19-20. - Art. 32.
7. On the Judicial System and Status of Judges: Law of Ukraine 07.07.2010. № 2453-VI // Supreme Council of Ukraine. - 2010. - № 41-42, № 43, № 44-45. - Art. 529.
8. Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional petition of 46 People's Deputies of Ukraine concerning official interpretation of the terms "the highest judicial body", "higher judicial authority", "cassation appeal" contained in Articles 125 and 129 of the Constitution of Ukraine № 8-рп / 2010 dated 11.03.2010 g. // Official Journal of the Ukraine. - 2010. - № 21. - Art. 882
9. Ulmer M.M. The concept and features of administrative appeal proceedings / M.M. Ulmer rule. – of law: history, present and prospects of formation in Ukraine: All-Ukrainian. scientific-practical. conference. (Odessa, November 26, 2013) abstract ext. - Odessa, 2013. - P. 46-54.

Рецензент: доктор юридичних наук, професор Біла-Тіунова Л.Р.

УДК 342.9

Трофімцов В.А.,

начальник юридичного департаменту,
юридичної компанії «Льва Толстого»,
кандидат юридичних наук

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІІ ТЕРОРИЗМУ

У статті з метою з'ясування принципів адміністративно-правового забезпечення протидії тероризму з'ясовано етимологію, а також думки правників щодо терміну «принцип». Запропоноване авторське визначення поняття «принципи адміністративно-правового забезпечення протидії тероризму». Окреслено та розкрито зміст основних, на думку автора статті, принципів адміністративно-правового забезпечення протидії тероризму.